

Procesevaluering af ni mødesteds- projekter i kampagnen Mødestedet - baggrundsrapport

Rapporten er udarbejdet af Signe Jul Kirkegaard-Larsen, Mette Riisgaard Hansen og Johanne Mose Entwistle fra AART for Realdania og Lokale og Anlægsfonden i 2025.

Der skal lyde et stort tak til de frivillige og kommunale repræsentanter på de ni mødestedsprojekter, som har bidraget til dataindsamlingen.

AART

Indhold

Introduktion og baggrund	4
Konklusion	6
Temaer på tværs af de ni mødestedsprojekter	8
1. Frivillig i et byggeprojekt	9
2. Samarbejde mellem frivillige og kommune	12
3. Rollen som frivillig udvikler i eget lokalmiljø	15
4. Bred forankring af mødestedet i lokalsamfundet	17
5. Indlevet stedsspecifik udvikling	20
6. Samarbejde med partnerskabet bag kampagnen Mødestedet	22
 Bilag 1	
Metode og analytisk ramme	
 Bilag 2	
Samlet overblik over de ni mødestedsprojekter	

Introduktion og baggrund

Denne evaluering er gennemført af AART Architects for Realdania og Lokale og Anlægsfonden (LOA) i foråret og sommeren 2025. Evalueringens genstandsfelt er de ni mødestedsprojekter, der har modtaget økonomisk støtte fra *Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger* som Realdania og LOA står bag. Ud af de ni projekter, er tre af mødestederne realiseret og ibrugtaget, tre er fortsat i proces eller under udførelse og tre projekter bliver, af forskellige årsager, ikke realiseret. Mødestedsprojekterne er fordelt over hele landet (se kort på næste side).

Formålet med evalueringen er, at udlede relevante erfaringer og anbefalinger til frivillige, der står i spidsen for at etablere et mødested eller anden form for byggeri i landdistrikterne. Evalueringen er en procesevaluering, der undersøger, hvad der har hæmmet og fremmet selve tilblivelsen af lokale mødesteder. Det gør den igennem et fokus på oplevelsen af at være frivillig initiativtager og driver af et mødestedsprojekt i sit lokalsamfund. En rolle der forudsætter, at man som frivillig samarbejder med professionelle aktører som fonde, arkitekter og kommuner.

Evalueringen baserer sig primært på interviews med de frivillige, men i flere tilfælde også de kommunale aktører. Data fra interviews består af aktørernes forskellige og til tider modsatrettede perspektiver på centrale nedslag i processen med at etablere mødestedet. I den empiriske analyse udleder vi de mønstre og tendenser, der repræsenterer flest mødestedsprojekter samtidig med, at vi medtager indsigter om forhold, som vi vurderer har haft afgørende betydning for de frivilliges oplevelse og for selve etableringen af mødestedet. Også selvom indsigten kun repræsenterer få mødestedsprojekter.

Baggrunden for evalueringen er Realdania, LOA og DGIs indsats med at støtte udviklingen af 29 Landsbyklynger fordelt over hele landet gennem kampagnen "Landsbyklynger". En landsbyklynge er et samarbejde mellem flere nærliggende landsbyer, der går sammen for at styrke samarbejdet og samle kræfterne på tværs af traditionelle grænser i de små lokalsamfund. Formålet er at modvirke den tilbagegang, som mange små landsbyer oplever: faldende tilflytning, lukning af skoler og butikker og tomme

boliger. Efter etableringen og evaluering af landsbyklyngerne afsatte Realdania og LOA i 2019 midler til at styrke nye mødesteder i danske landsbyklynger.

Kravene til at opnå støtte til etableringen af mødesteder har været, at det tager udgangspunkt i en eksisterende landsbyklynge, men det var ikke et krav, at denne var opstået i regi af kampagnen "Landsbyklynger". Der blev lagt vægt på, at mødestedet er inkluderende, understøtter fællesskab på tværs af klyngen, alder og interesser, og at det bidrager til bæredygtig drift og har arkitektonisk eller bygningskulturel kvalitet.

På tværs af projekterne beskrives det, at et fælles, fysisk mødested fungerer eller skal fungere som en synlig og konkret manifestation af samarbejdet i landsbyklyngen. Visionen er at skabe et "fælles tredje", hvor borgere fra forskellige byer, med forskellige aldre og baggrunde kan mødes og danne nye relationer. Fælles for mødestederne er, at de ikke kun skal understøtte de eksisterende fællesskaber, men spiller en central rolle i at udvikle nye, bredere fællesskaber på tværs. Nogle landsbyklynger bygger videre på et stærkt, foreningsdrevet fællesskab, hvor der allerede eksisterer traditioner for lokalt fællesskab, samling og engagement. Andre har et smallere udgangspunkt, hvor eksempelvis den lokale Brugsen og hallen er vigtige lokale mødesteder, men hvor der er et uforløst potentiale for at etablere et endnu stærkere fællesskab.

Organisering af mødestederne

Selve organiseringen af mødestedsprojekterne ser meget forskellig ud på de enkelte steder. Fælles for dem er dog, at de er organiseret med udgangspunkt i en landsbyklynge, hvor flere små landsbyer har sluttet sig sammen for at udvikle lokalsamfundet i fællesskab. Denne klynge drives af frivillige, men har oftest en kommunal medarbejder repræsenteret i styregruppen. Organiseringen på selve mødestedsprojekterne afhænger i høj grad af ejerforholdene over den bygning/grund, der udvikles på. Gennemgående ses der dog en række aktører, som er involveret i alle projekter:

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

Frivillige - Landsbyklyngerne

Landsbyklyngerne er både afsæt og målgruppe for indsatsen, hvilket vil sige, at de er projektejerne. Ansøgere kan også være lokale foreninger, borgergrupper eller ejere af de foreslåede mødesteder.

Kommunerne

Kommunerne har bidraget med medfinansiering af mødestederne. Herudover har kommunerne i forskellig grad engageret sig i projekterne med arbejdskraft, støtte, facilitering eller langsigtet driftssikring. De er særligt involveret, hvis mødestedet tager udgangspunkt i kommunale bygninger eller grunde. Det har desuden været et krav til mødestedsprojektet, at der var tydelig lokal og kommunal opbakning.

Rådgivere (arkitekter)

Professionelle rådgivere har bistået med at udvikle og kvalificere projekterne. Rådgiverne er valgt af landsbyklyngerne og godkendt af LOA og Realdania.

Entreprenører

Håndværkere der udfører selve byggeprojektet.

Partnerskabet bag Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger:

Realdania og Lokale og Anlægsfonden (LOA)

Partnerskabet har støttet både den oprindelige etablering af landsbyklynger og den efterfølgende kampagne for etablering af nye fysiske mødesteder.

Læsevejledning

Rapporten præsenterer indledningsvist de overordnede konklusioner for evalueringen. Rapporten præsenterer herefter resultatet af analysen i form af seks centrale temaer, som frivillige (og andre aktører) med fordel kan forholde sig til, inden de påbegynder arbejdet med at etablere et mødested i deres lokalsamfund. Hvert spørgsmål udfoldes igennem en række indsigter om aktørernes centrale oplevelser og erfaringer og besvares igennem en række anbefalinger. Da de ni mødestedsprojekter er meget forskellige vil alle indsigter og anbefalinger ikke nødvendigvis være repræsentative for alle ni mødestedsprojekter eller for alle typer mødestedsprojekter i fremtiden.

Anbefalinger til henholdsvis frivillige og kommuner er også samlet i en selvstændig kortfattet publikation, som kan læses på Realdanias og LOAs hjemmesider.

Konklusion

Der findes masser af liv, engagement og lokale ildsjæle i de danske landsbyer og netop disse frivillige lokale kræfter er en vigtig ressource for udviklingen af landdistrikterne. Etableringen af lokale mødesteder tager udgangspunkt i et ønske om at tilføre værdi til lokalsamfundet, støtte foreningsliv og nye fællesskaber – hvad end det er en ny bygning eller gentænkning og transformation af en eksisterende bygning.

For at lykkedes med et mødested er det vigtigt at have gjort sig et grundigt forarbejde med at formulere behov og visioner for det nye mødested. Som lokale borgere har de frivillige gode forudsætninger for at inddrage og forstå resten af lokalsamfundets ønsker og behov. Når et mødested udvikles på baggrund af denne gode lokale forståelse, er der et vigtigt potentiale for, at lokalsamfundet får ejerskab over det nye mødested, hvilket er afgørende for at mødestedet lykkes.

Der er tale om ni mødestedsprojekter med vidt forskellige visioner, forudsætninger, størrelse, kompleksitet, organiseringer, lokale kontekster og ambitioner. De mødesteder, der er realiseret, og hvor de frivillige har en positiv oplevelse af selve tilblivelsen, er særligt kendetegnet af følgende faktorer:

- godt samarbejde imellem de frivillige
- nært samarbejde mellem de frivillige og kommunen. Herunder at et mødested har politisk opbakning og assistance fra embedsværket.
- en oplevelse blandt både de frivillige og kommunale aktører af, at de står med et rigtig godt og meningsfuldt projekt, der er støttet og kvalificeret af både lokale borgere og de fagprofessionelle samarbejdspartnere
- overskud blandt de frivillige til at dyrke fællesskabet i landsbyklyngen undervejs i tilblivelsen

De frivillige og kommunale aktører i disse mødestedsprojekter deler også en afgørende forståelse af, at mødestedet skal understøtte fællesskabet og attraktiviteten af at leve i landsbyklyngen, men at et mødested ikke er lig med fællesskab i sig selv. Derfor har de

igennem hele processen haft fokus på at skabe og vedligeholde det sociale liv og fællesskabet i klyngen.

Et godt samarbejde mellem de frivillige, hvor man oplever at bidrage, blive hørt og samtidig har det sjovt og rart sammen, er afgørende for at holde gejsten oppe over tid. Når arbejdet med at etablere et mødested er præget af fællesskab, hygge og glæde, bliver det ikke bare nemmere at komme i mål – selve processen bliver i sig selv meningsfuldt.

At være lokal frivillig, som driver lokal udvikling, kan dog også gøre processen, oplevelsen og mødestedsprojektet mere sårbart på en række forskellige parametre. Eksempelvis hvis der opstår modstand mod eller bare manglende opbakning til projektet i lokalsamfundet, hvis der er udskiftning blandt de frivillige eller problemer i samarbejdet internt i frivilligruppen eller med eksterne, som fx rådgiver eller kommunen.

Et byggeprojekt er en mere kompleks, langvarig og massiv opgave end mange andre typer frivilligt arbejde, og det kræver både tid, tålmodighed, vedholdenhed, særlige kompetencer og en stærk gruppe frivillige. De mødesteder, der ikke er blevet realiseret eller, hvor oplevelsen af processen har været mere udfordrende, er kendetegnet ved følgende:

- rådgivere har tegnet et urealistisk/stort projekt eller projektet kræver en omfattende og kompleks transformation, som medfører en stor økonomi og en kompleksitet, som frivillige ikke som udgangspunkt er klædt på til at håndtere
- samarbejdet mellem de frivillige har været udfordret
- de frivillige har ikke haft de nødvendige kompetencer og har repræsenteret få af de kommende bruger-målgrupper
- Kommunale medarbejdere har ikke understøttet projektet tilstrækkeligt, eller der har ikke været politisk og lokal opbakning.

For at lykkes er det altså vigtigt, at de frivillige har de rette kompetencer, eller at der hentes ekstern hjælp – eksempelvis i form af en kommunal projektleder eller en bygherrerådgiver.

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

Det er også afgørende, at mødeprojektets ambitionsniveau og kompleksitet afspejles i de kompetencer, der er tilstede i projektet. Når mødestedet/byggeprojektet indeholder kompliceret byggeteknik, bør frivillige kræfter ikke være den drivende aktør i udførelsesfasen, medmindre de har de nødvendige fagspecifikke kompetencer.

Selvom både idé og ejerskabet til mødestedsprojektet skal komme fra de frivillige, spiller kommunen en afgørende rolle. Det gælder særligt, når der udvikles på en kommunal grund eller i en kommunalt ejet bygning, men derudover er kommunens bidrag vigtigt for at lykkes med at bygge mødestedet. Hvor de frivillige kan have fine forudsætninger for at drive aktiviteter og fællesskab i klyngen, kræver det helt andre kompetencer at navigere og gennemføre et byggeprojekt. For at fastholde motivationen hos de frivillige, bør kommunen overveje at understøtte og afsætte ressourcer til at styre selve byggeprocessen, mens de frivillige holder fokus på visionen for stedet og arbejder på at understøtte det liv og de aktiviteter og fællesskaber, der skal udfolde sig på det nye mødested.

I forlængelse heraf ses endnu et dilemma på tværs af flere projekter i forhold til oplevelse af ejerskab og kontrol over projekterne: De frivillige oplever generelt at blive overvældet af projekterne og efterspørger mere støtte og hjælp. Samtidig med, at de i nogle tilfælde er tøvende med at overgive kontrol og ejerskab til fx en kommunal medarbejder i forbindelse med byggeprocessen. Evalueringen viser dog også, at den rigtige rollefordeling mellem frivillige og kommune kan løsne op for dette, hvis de frivillige fastholder deres fokus på at udvikle liv og fællesskab i mødestedet undervejs fremfor at fortabe sig i selve byggeprocessen.

Godt samarbejde mellem kommune og frivillige er ofte en forudsætning for, at projektet kan realiseres, men det rummer også et potentiale for strategisk værdi for kommunen. Flere kommunale repræsentanter peger på, at samskabelsen med de frivillige ikke kun styrker det lokale engagement, men også gavner kommunen direkte. Mødestedets faciliteter og aktiviteter ses som redskaber til at fremme fællesskaber og livskvalitet i landdistrikterne, hvilket kan bidrage til at fastholde borgere og tiltrække nye. Derfor bør mødestedsprojekter også ses som en del af kommunens bosætningsstrategi og bredere udviklingsdagsordener.

De frivillige beskriver, at der lokalt og internt i blandt de frivillige, kan opstå en modstand mod partnerskabets krav til mødestedsprojektets arkitektoniske kvalitet.

Dog beskriver de frivillige, at de i forbindelse med ibrugtagning og brug oplever, at denne skepsis gradvist afløses af en erkendelse af, at netop de ambitiøse krav har været med til at løfte både projektet og området som helhed.

Evalueringen viser tydeligt, at særligt de frivillige har høje forventninger til partnerskabet bag kampagnen Mødestedet. Partnerskabet har taget initiativ til kampagnen, finansieret mødestedsprojektet og stiller krav til projektet. De frivillige oplever derfor, at partnerskabet er en form for autoritet, som også har en form for ejerskab over mødestedsprojektet. Samtidig oplever de frivillige, at partnerskabet er den aktør med størst erfaring og viden i forhold til at lykkes med at etablere et godt mødested. De frivillige kender derimod kun ét mødestedsprojekt - deres eget - og deres eneste erfaring med at etablere et mødestedsprojekt, er den erfaring, som de gør sig undervejs. Når nogle frivillige oplever at blive overvældet af opgavens omfang og kompleksitet, er det derfor nærliggende, at de kigger mod partnerskabet som en kompetent ressource i forhold til at blive hjulpet endnu bedre på vej. Evalueringen peger på, at partnerskabets nuværende involvering delvist imødekommer de frivilliges efterspørgsel, men at den på enkelte områder kan styrkes yderligere - fx i forhold til i endnu højere grad at bidrage med konkret og anvisende hjælp til mødestedsprojekterne fremadrettet. Dog bør hensynet til, at ejerskabet over mødestedsprojektet skal og bør forblive lokalt - og særligt forankres hos de frivillige - vægtes tungest, når og hvis partnerskabet genovervejer sin rolle i mødestedsprojekterne.

Temaer på tværs af de ni mødestedsprojekter

Frivillig i et byggeprojekt

De frivillige har i udgangspunktet drivkraften og engagementet, men ofte ikke erfaring og kompetence, der matcher et byggeprojekt

De frivillige er drevet og motiveret af at bringe fællesskab og liv til deres lokalsamfund, og de har ofte erfaringer med at gøre dette allerede. De er som sådan ikke drevet af at gennemføre et byggeprojekt og bliver overrasket over og demotiveret af, hvor besværligt, krævende og langsommeligt byggeprojektet viser sig at være.

En del af denne oplevelse skyldes, at langt de fleste frivillige ikke har erfaringer og kompetencer til at drive et byggeprojekt i den størrelse og kompleksitet, som nogle af landsbyklyngerne har fået stablet på benene. Samtidig oplever de frivillige at træde ind i en verden præget af faglighed, erfaring, fagsprog og procedurer, som de færreste frivillige har forudsætninger for at navigere i. Partnerskabet bag kampagnen Mødestedet har forsøgt at imødekomme dette ved at tilbyde oplæg og løbende dialog om forståelsen af byggeprojekter. Ikke desto mindre oplever mange frivillige stadig, at virkeligheden i et byggeprojekt kalder på særlige kompetencer, og de kan opleve en følelse af underlegenhed i mødet med de professionelle aktører, hvis disse ikke udviser forståelse for de frivilliges udgangspunkt og rolle i projektet.

I de få projekter, hvor frivillige har haft byggefaglig erfaring, har de fx bidraget til planlægning og overblik under udførelsen, hvilket har gjort processen mere effektiv og tryk for hele gruppen af frivillige. Det har betydet, at andre frivillige har kunne få en tiltrængt pause.

Der tegner sig dog ofte et billede af, at de frivilliges ambitionsniveau for mødestedsprojektet og deres kompetence ikke følges ad, og dette påvirker de frivilliges oplevelse af at etablere et mødested negativt.

Det er en stor opgave for frivillige at holde overblik og dialog med mange aktører

Det er ikke kun det svære i at forstå et byggeprojekt og selve udførelsen af byggeriet, som de frivillige oplever sig udfordret på. På tværs af de frivillige fremhæves det som en stor udfordring at skulle navigere mellem mange forskellige aktører, der har hver deres egen dagsorden i forhold til mødestedsprojektet. De frivillige har flere steder ageret

direkte bindeled mellem kommunen, eksterne rådgivere, fonde, lokale foreninger, håndværkere og ikke mindst borgerne selv – og hver part har egne interesser, (fagligt) sprog og forventninger. Når de frivillige skal jonglere mange aktører og interesser skaber det et krydspres, som beskrives som meget nedslidende for de frivillige.

Det er derfor vigtigt at have blik for de frivilliges erfaringer og kompetencer med at navigere imellem mange forskellige aktører (i et byggeprojekt). I de projekter, hvor der har siddet frivillige med kompetencer fra lokalpolitik, byggebranchen, kulturbranchen eller projektledelse, opleves disse kompetencer som en vigtig ressource, der kan sikre fremdrift og overblik.

I nogle projekter har kommunen mere aktivt været bindeleddet mellem de frivillige og de øvrige professionelle aktører (fonde, rådgiver, arkitekt). Der tegner sig dog et billede af, at det heller ikke er uproblematisk, når kommunen træder mere aktivt til, da de frivillige i nogle tilfælde problematiserer, at de så må afgive overblik og kontrol med mødestedsprojektet. Her kræves en tæt dialog om rolle- og opgavefordeling imellem frivillige og kommune.

Realdania, LOA, kommunen og arkitekterne er vigtige sparringspartnere og støttepersoner i byggeprojektet

De aktører, der arbejder med byggeri til dagligt, er meget vigtige sparringspartnere og støttepersoner for de frivillige.

I nogle af projekterne fortæller de frivillige, at fonde, arkitekter eller kommunale konsulenter har fungeret som praktiske vejledere og "oversættere", der har gjort komplekse processer mere tilgængelige. Andre steder har behovet for støtte været mindre, afhængigt af projektets størrelse og kompleksitet, samt de frivilliges erfaring. Uanset, er alle de forhold, der er hverdag for professionelle – som ændringer i budgettet eller afslag fra fonde – forhold, som kan ramme hårdt hos frivillige, der har lagt mange timer og stærke følelser i projektet. Hvor de professionelle løser opgaven som en del af deres arbejde, gør de frivillige det i deres fritid, og de drives af et personligt og lokalt engagement. Det kræver derfor tydelig og respektfuld kommunikation fra de

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

professionelle, og en forståelse for, at deres opbakning og sparring ikke bare er en støtte, men en nødvendighed, hvis de frivillige skal efterlades med en positiv oplevelse af at etablere et lokalt mødestedsprojekt.

HVAD KAN MAN MED FORDEL GØRE FOR AT LYKKES:

Kortlæg kompetencer

Kortlæg indledningsvist de kompetencer, som projektet kræver og kig herefter på, hvordan de er repræsenteret blandt de frivillige.

Kortlæg og etabler kontakt til kommunen

Få overblik over kommunens opbygning, så I etablerer den rigtige kontakt. Vær opmærksomme på, at der kan være brug for forskellige kommunale aktører og kompetencer på forskellige tidspunkter i projektets levetid.

Forstå rådgivernes rolle

For at få mest muligt ud af samarbejdet med rådgiverne på projektet, er det vigtigt at I afklarer rådgiverens rolle og lave en konkret plan for rådgiverens opgaver ind i projektet. Hvilke opgaver skal rådgiveren løse, og hvilke kan I eller en repræsentant fra kommunen varetage?

Prioriter i alle ønskerne til et fælles mødested

Et godt mødested afspejler lokalbefolkningens behov og ønsker, men et mødested kan og skal ikke løse alt på ét sted. Prioriter det vigtigste.

Foto: AART

“

Vi havde været skidt stillet, hvis vi ikke var så forskellige.

Frivillig

Det at kunne begå sig mellem alle aktører er en kæmpe opgave.

Frivillig

Vi oplevede, at arkitekterne kunne virke bedrevidende. Man står som menig over for noget faglighed.

Frivillig

Samarbejde mellem frivillige og kommune

Projektets ejerskab skal bo hos de frivillige

Partnerskabet bag kampagnen Mødestedet og kommunerne fremhæver, at ejerskabet over projekterne bør ligge hos de frivillige, da lokalt ejerskab er afgørende for succes. På tværs af de ti projekter har de frivillige været den drivende kraft – fra idé og behovsformulering til organisering af lokalsamfundet. De har skabt visionerne, mobiliseret netværk, taget dialogen med kommunen og varetaget praktiske opgaver. Som brobyggere mellem borgere, fagpersoner og myndigheder har de sikret, at mødestederne ikke blot blev fysiske rammer, men levende fællesskaber.

Det er generelt erfaringen, at det understøtter lokal forankring, når udviklingen af projektet sker på basis af lokalt initiativ. Vi ser dog et tydeligt dilemma i, at de frivillige ønsker at fastholde ejerskab over projektet, visionen, den lokale forankring og fællesskabet, men generelt overvældes af arbejdsbyrden i selve processen med at etablere et mødested; særligt sikring af restfinansiering, rapporteringer og i forbindelse med selve byggeprocessen.

Her kunne kommunen med fordel træde til, men kommunale repræsentanter beskriver samtidig, hvordan det er en vigtig, men svær, balance for dem at understøtte fremdriften i projektet, uden at overtage ejerskabet fra de frivillige.

Vores vurdering er dog, at kommunen i langt de fleste tilfælde med fordel kan være en tæt medspiller og aflaste de frivillige, hvis de frivillige og kommunen formår at bruge hinanden til det, de hver især er bedst til.

Kommunens tidlige involvering er en vigtig forudsætning for projektets succes

Kommunernes engagement, både økonomisk, strategisk og praktisk, styrker projekterne og kobler dem til bredere udviklingsdagsordener. Når kommunen er aktiv fra starten og fungerer som bindeled mellem lokale aktører, fonde og kommunens egne strategiske mål, opleves bedre fremdrift, og det kommunale engagement sender et signal om legitimitet til både fonde og lokalsamfund. Selvom mødestedsprojekterne primært drives af frivillige kræfter, er kommunens tidlige og aktive involvering afgørende – også når kommunen ikke ejer jorden eller bygningerne, som mødestedet skal etableres på eller i.

Den rigtige rollefordeling mellem frivillige og kommuner sikrer balancen mellem byggeprojektet og livet i landsbyklyngen

Kommunerne og de frivillige peger på vigtigheden af, at de frivillige løbende formår at varetage fællesskabet og aktiviteter i landsbyklyngen, da dette er med til at sikre lokal forankring af mødestedsprojektet. Hvorvidt de frivillige lykkes med dette afhænger særligt af rollefordelingen mellem kommune og frivillige i udførelsesfasen.

De ti mødestedsprojekter er forskellige i forhold til, hvorvidt kommunen er ejer af bygning og jord, eller om der er tale om selvejende institutioner, selvstændige foreninger eller privat ejet jord. Hvor kommunen ejer grund eller bygning og fungerer som formel bygherre, aflaster det de frivillige, da kommunale medarbejdere håndterer økonomi, byggemøder og administrative opgaver. Her har de frivillige trukket sig mere tilbage i udførelsesfasen, og i stedet bruger de kræfterne på at udvikle landsbyklyngen og det nye mødesteds aktiviteter og fællesskaber. Eksempelvis ved at fokusere på at planlægge og organisere events, workshops og aktiviteter. Her oplever de frivillige, at de fortsat har en aktiv rolle i projektets udvikling, uden nødvendigvis at være involveret i de tekniske aspekter af selve udførelsen af byggeriet. I andre projekter har de frivillige været mere involveret i selve byggeriet og koordineringen i udførelsesfasen, hvilket har reduceret overskuddet til at udvikle aktiviteter. Erfaringen er, at når kommunen har rollen som bygherre, frigives tid og energi hos de frivillige. Hvor det ikke sker, lykkes projekterne kun, hvis gruppen af frivillige har tilstrækkelige hænder og kompetencer til at varetage de forskellige roller samtidig. Ellers opleves det som kritisk, at opmærksomheden hos de frivillige fokuseres på byggeriet på bekostning af fællesskabet.

Samskabelse er ressourcekrævende, men værdifuld

Kommunale repræsentanter fremhæver, at samskabelsen giver indsigt i lokale behov og styrker samarbejdet mellem kommune og civilsamfund. Det kan øge lokalsamfundets modstandskraft mod de udfordringer, som landdistrikter ofte står overfor. Processen beskrives dog af kommunale repræsentanter som tidskrævende og langsommelig. Det strategiske udbytte dog ligger ikke kun i resultatet, altså i det fysiske mødested, men i

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

den relationelle proces, hvor samarbejdet mellem kommunen og civilsamfundet styrkes. Samskabelsen omkring et mødested kan understøtte kommunens bredere strategier, fx inden for landdistriktspolitik og bosætning.

HVAD KAN MAN MED FORDEL GØRE FOR AT LYKKES:

Prioriter de frivillige kræfter på fællesskabet

Brug de frivilliges energi på at skabe fællesskab og liv omkring mødestedet. Afprøv allerede undervejs nogle af de aktiviteter, som mødestedet skal rumme – det giver erfaring, styrker fællesskabet og skaber lokal opbakning længe før åbningen.

Fordel opgaver mellem kommune og frivillige baseret på de frivilliges kompetencer og interesser

Det er en fordel at have dialog og sparring mellem de frivillige og den kommunale repræsentant om rolle- og opgavefordeling med udgangspunkt i de frivilliges kompetencer og interesser. Det gælder både projekter, hvor kommunen er bygnings/grundejer, eller hvor de blot er en vigtig medspiller.

Genovervej løbende opgavefordelingen mellem frivillige og kommune

Hvis projektets størrelse, økonomi og kompleksitet stiger, kan der være brug for at genoverveje fordelingen af opgaver og ansvar mellem de frivillige og kommunen.

Afsæt nok kommunale ressourcer til samskabelsen af mødestedsprojektet

Det tager ofte længere tid end forventet, når man skal samskabe et lokalt mødested med frivillige. Være realistisk i budgetteringen af kommunale medarbejdertimer til projektet.

“

Det politiske niveau er virkelig vigtigt at have med, fordi man kan ikke gå ud og søge fonde, hvis kommunen ikke er med.

Frivillig

Det har været rart, kommunen har faciliteret borgermøderne, fordi vi bor i lokalsamfundet, så det har været rigtig godt, at det er en tredje part, så der ikke kommer fjendskaber.

Frivillig

Det er vigtigt at afklare kompetencerne mellem frivillige og kommunen. Hvad der ikke findes i projektgruppen, skal findes hos kommunen.

Frivillig

Rollen som frivillig udvikler i eget lokalmiljø

Det er en givende og sårbar position at være frivillig udvikler i eget lokalmiljø

På tværs af projekterne beskriver kommunale repræsentanter og partnerskabet bag kampagnen Mødestedet, at de lokale ildsjæle og frivillige kræfter er en vigtig ressource i lokaludviklingen. De kender området, borgerne og de lokale værdier. Det skaber lokal forankring, relevans og robusthed i projektet. Men netop fordi de er en del af lokalmiljøet, bringer opgaven også et krydspres for de frivillige. De frivillige beskriver, at deres position som udviklere i lokalsamfundet, både kan give socialt pres og skabe relationelle spændinger, når initiativer møder kritik, modstand og utilfredshed fra andre borgere udenfor den frivillige projektgruppe. Hvis projektet møder meget modstand fra lokalsamfundet, kan det medføre, at de frivillige trækker sig fra fællesskabet i landsbyklyngen. De frivillige beskriver dog også, at de ofte finder støtte og fællesskab hos hinanden. De værdsætter muligheden for at engagere sig og finder både mening og socialt fællesskab i at yde til fælles gavn for deres lokal miljø. På tværs af de realiserede projekter, beskriver de frivillige ydermere en stor stolthed over præstationen og den positive modtagelse fra lokalsamfundet, når projektet først er færdiggjort.

Det kan være svært for de frivillige at række ud over egen målgruppe

Flere kommunale repræsentanter peger på en generel oplevelse af, at frivillige projektgrupper består af en relativt snæver deltagerkreds – typisk ældre borgere med tid og overskud til at engagere sig i lokalsamfundet. Det skaber en stærk drivkraft, men kan samtidig begrænse de frivilliges netværk og forståelse for andre borgergrupper i landsbyklyngen og deres behov. Det kan også være svært at finde nok frivillige til at sikre de rette kompetencer og tilstrækkelige ressourcer igennem hele projektets levetid. Selvom der mange steder har været fokus på bred inddragelse, er det i praksis vanskeligt at engagere fx unge voksne og børnefamilier, medmindre projektet har en direkte relevans for deres hverdag. Når et projekt primært forankres hos én bestemt målgruppe, risikerer det at reproducere demografiske udfordringer og blive et samlingspunkt for nogle, men ikke for alle.

HVAD KAN MAN MED FORDEL GØRE FOR AT LYKKES:

Lad kommunen aflaste jer i dialogen med lokalsamfundet

Hvis et projekt støder på lokal modstand, eller dialogen med jeres lokale medborgere kører fast, så overvej om kommunen kan aflaste jer ved fx at facilitere borgermøder eller andre inddragelsesaktiviteter, overtage en konfliktfyldt dialog eller noget helt tredje.

Stol på processen og hold ud!

Erfaringen fra de opførte mødesteder er, at en del skepsis vendes til begejstring, når mødestedet står færdigt, og flere kan opleve værdien af det konkrete mødested. Hvis I vel og mærke har gjort jer umage med at etablere et mødested, der er bredt forankret lokalt, så stol på, at jeres arbejde vil bære frugt.

Lad så vidt muligt frivilligruppen afspejle de kommende brugere

Kortlæg de brugergrupper, der skal bruge det færdige mødested. Overvej hvorvidt gruppen af frivillige repræsenterer de fremtidige brugere, og hvordan I bedst muligt kan række ud til disse målgrupper og rekruttere dem.

Rekrutter løbende nye frivillige

At mangle frivillige ressourcer og kompetencer er en reel risiko for projektets kvalitet og gennemførelse. Det er derfor vigtigt at bruge ressourcer på løbende rekruttering af nye frivillige.

“

Vi skal gerne være borgernes talerør ind i projektet.

Frivillig

Vi har stået lidt i et spændingsfelt mellem, at vi skal holde budgettet og leve op til fondenes krav, men på den anden side har vi også nogle borgere, og en forpligtelse til, at de skal synes, det er godt, det her projekt.

Frivillig

Projektgruppen er af en lidt ældre generation, og de vil rigtig gerne lave nogle faciliteter til børnefamilierne. Det er faktisk dem, de har fokus på, men det er ikke dem, de snakker med.

Kommunal repræsentant

Bred forankring af mødestedet i lokalsamfundet

Lokal forankring og engagement gennem meningsfuld inddragelse

Når idéen om et mødested opstår i fællesskab og mange har haft mulighed for at præge retningen gennem åben borgerinddragelse, så oplever de frivillige, at det skaber bedre forankring og engagement i resten af lokalsamfundet.

Inddragelsen er dog kun værdifuld, hvis deltagerne oplever den som relevant og vedkommende. De frivillige beskriver, at borgerne engagerer sig og føler ejerskab, når de reelt kan bidrage med input, som bliver taget alvorligt og kan påvirke projektets udvikling. Når borgerne mærker, at deres stemme har betydning, så styrkes både opbakningen og muligheden for at forankre visionerne for mødestedet bredt.

Nogle frivillige understreger, at inddragelse der opleves som abstrakt eller for akademisk, kan skabe afstand mellem de lokale borgere og projektet og mindske deltagelsen i inddragelsesaktiviteter. Derimod er en læring, at borgerne ofte foretrækker konkret og praktisk deltagelse. Det kan eksempelvis være inddragelse med udgangspunkt i konkret og visuelt materiale som projektvisualiseringer, skitser, modeller og optegninger, der gør det lettere at forholde sig til projektet. Dog bør man altid tydeligt kommunikere, at projektet kan ændre sig undervejs for at undgå urealistiske forventninger.

De frivilliges erfaring er også, at det kan være en fordel at kombinere de projektorienterede aktiviteter med sociale arrangementer. Disse uformelle rammer beskriver de frivillige som et format, der giver plads til dialog, og gør det nemmere for flere borgere at deltage og føle sig velkomne.

Brug af lokale håndværkere kan styrke det lokale ejerskab

Flere mødesteder har i udførselsfasen gjort brug af lokale håndværkere, hvilket beskrives som værdifuldt både praktisk og følelsesmæssigt. Når håndværkere fra lokalområdet inddrages, opleves det som en måde at skabe en stærkere forbindelse mellem projektet og lokalsamfundet. De frivillige fortæller, at det bidrager til en større følelse af ejerskab, ansvar og stolthed over det fælles projekt.

Nogle steder har det dog vist sig udfordrende at balancere ønsket om at anvende lokale håndværkere med kravene til arkitektonisk kvalitet, økonomi og byggetekniske standarder. Dette har i enkelte tilfælde skabt frustration i resten af lokalsamfundet, som

oplever, at projektet bliver for "fjernt" eller ophøjet.

Kommunikation, markering og fejring af milepæle understøtter mødestedets lokale forankring

Kommunikation til resten af lokalsamfundet spiller en afgørende rolle for at holde lokalbefolkningen engageret gennem hele processen. Der vil være perioder, hvor den fysiske inddragelse er begrænset og her er det særligt vigtigt at dele information bredt og ofte, så alle føler sig opdaterede og involverede.

På tværs af projekterne ses forskellige metoder og kanaler til at kommunikere med de lokale borgere; bl.a. er der afholdt borgermøder, aktivitetsdage, inviteret til første spadestik og opdateret om mødestedsprojektet igennem hjemmeside, facebookgruppe, aviser, nyhedsbreve m.m. Et eksempel fra et mødested er også, at man har inddraget en kunstner til at male på de borde, der skulle stå i det nye mødested. Malerierne udgør et kort over landsbyklyngen, hvor lokalbefolkning blev inviteret ind til at fortælle historier om de små landsbyers historier, pejlemærker og særpræg. Denne aktivitet foregik over en periode i et lokalt forsamlingshus, mens byggeriet stod på.

Det står klart, at løbende kommunikation, samling af klyngen til arrangementer/aktiviteter og markering af projektets milepæle har stor betydning for at styrke lokalbefolkningens ejerskab og opbakning til mødestedet. Flere beskriver, at man næsten ikke kan kommunikere for meget, hvorfor det kan være fordelagtigt at have en frivillig, som er ansvarlig for kommunikationsopgaven.

Det kræver en særlig opmærksomhed, når mødestedet tager udgangspunkt i eksisterende bygninger og fællesskaber

Et særligt opmærksomhedspunkt er, at projekter, der tager udgangspunkt i eksisterende bygninger og dermed fællesskaber, kan give mødestedet en snæver forankring i lokalsamfundet, hvilket kræver en bevidst indsats for at tiltrække og inkludere nye brugergrupper. Derfor peger de frivillige på, at bred og aktiv inddragelse af både kommune, foreninger og borgere, er en forudsætning for, at mødestedet bliver en reel, fælles platform for hele klyngen.

Forandring af eksisterende mødesteder kan vække følelser og modstand

En gennemgående indsigt fra projekterne, der tager udgangspunkt i eksisterende kvadratmeter er, at selv små fysiske forandringer kan have stor følelsesmæssig betydning for borgerne i lokalsamfundet. Når eksisterende steder transformeres, udløser det ikke kun praktiske spørgsmål, men også individuel og personlig bekymring og modstand. Nogle borgere kan have en stærk tilknytning til stedet, som gennem årene har båret minder, traditioner og fællesskab. Det gør det vanskeligt for nogle lokale borgere at se nødvendigheden af forandring – særligt hvis de oplever, at de ikke er blevet hørt, inddraget eller i sidste ende får gavn af forandringen. I flere tilfælde har denne modstand været så markant, at det har haft personlige omkostninger for de frivillige, som har stået i spidsen for projekterne. Selvom intentionen har været at skabe bedre rammer for fællesskab og aktivitet i lokalsamfundet, har de frivillige oplevet både kritik og mistillid fra andre dele af lokalbefolkningen. De frivillige peger her på, at det er afgørende for etablering, brug og drift af et fælles mødested, at projektet ikke opleves som en trussel mod eksisterende initiativer, men i stedet åbner for nye muligheder.

Det kan være uklart, hvordan mødestedet skal bruges og driftes

Når mødestedet står færdigt og skal tages i brug, oplever flere frivillige, at det kan være uklart, hvordan projektets visioner og idéer konkret omsættes til daglig brug og drift. I nogle projekter har visionerne været genstand for løbende borgerinddragelse, hvilket har gjort overgangen til hverdagen lettere. I andre tilfælde har det vist sig svært at få visionen til at leve videre i den praktiske anvendelse og drift. Driften er en af de store udfordringer – både fordi det kræver organisering, men også fordi det ofte fortsat er de samme frivillige, der ender med at trække læsset. Det gør indsatsen sårbar og kan føre til udmattelse blandt de frivillige. De frivillige peger derfor på vigtigheden af, at hele klyngen tager medansvar for driften, så opgaverne fordeles bredere og mere bæredygtigt. Der tegner sig også et mønster, hvor oplevelsen af ejerskab primært er dybt forankret blandt de frivillige, der har lagt kræfter og tid i projektets tilblivelse. Det sker i nogle tilfælde på bekostning af en bredere forankring blandt klyngens øvrige borgere. For dem, der ikke har været en del af processen, kan det være vanskeligt at se deres rolle og ansvar i det færdige mødested. Det kan være et tegn på, at inddragelsen undervejs ikke i tilstrækkelig grad har skabt det nødvendige fælles forankring på tværs af lokalbefolkningen.

HVAD KAN MAN MED FORDEL GØRE FOR AT LYKKES:**Husk at små forandringer kan føles store i lokalsamfundet**

At være frivillig drivkraft bag et byggeprojekt i eget lokalsamfund er en særlig opgave, fordi man kan møde kritik og skepsis mod den forandring, som mødestedet kan medføre. Gør jer ekstra umage med at møde kritik og skepsis med nysgerrighed og lydhørhed, så I kan få vigtig indsigt i lokalsamfundets ønsker og behov.

Udvikl idéen sammen med lokalbefolkningen og øv jer på fremtiden

Prioriter den tidlige og brede inddragelse af lokalbefolkningen. I de tidlige faser bør de bidrage med at skærpe behov, ønsker og visionen for et mødested i landsbyklyngen. Senere kan de være med til at afprøve potentielle fremtidige aktiviteter og derigennem indgå i dialogen om den fremtidige drift. Når man øver sig på fremtiden, får man relevante erfaringer, man styrker fællesskabet og skaber lokal opbakning længe før åbningen.

Tænk driften ind fra start

Allerede i projektets tidlige faser, kan det være en god idé at overveje, hvordan det fremtidige mødested skal driftes i dagligdagen. Hvem skal have ansvaret for hvad? Hvilken organisering er nødvendig og hvilke formelle aftaler skal indgås for at lykkes med den ønskede drift. Hvis driften skal bero på frivillige kræfter fra lokalsamfundet, så skal de rekrutteres og inddrages undervejs i projektet.

Kommunikér løbende og mere end I tror

Afsæt tid og ressourcer til at opdatere lokalbefolkningen om projektet gennem forskellige platforme. Sørg for at én eller flere frivillige har ansvaret for kommunikationsopgaven, så den prioriteres igennem hele projektet. Husk også at fejre milepæle og del glæden over projektets fremdrift sammen med resten af lokalbefolkningen.

Foto: AART

“

Hvis man inddrager folk tidligt nok, så undgår man meget kritik efterfølgende.

Frivillig

Borgermøder er kun én retning, så man skal brede det [inddragelsen] meget mere ud.

Kommunal repræsentant

Workshops, hvor der ikke kommer noget ud af det, er ikke godt sådan et sted her.

Kommunal repræsentant

Det var en god oplevelse at lave borgerinddragelse, hvor man kunne få en fornemmelse af, hvor huset fysisk kom til at stå.

Frivillig

Indlevet stedsspecifik udvikling

”Der er langt til København”

Landsbyklyngerne varierer i beboersammensætning, behov, kultur, og selve grundlaget for fællesskab, og identitet i klyngerne er varierende. Fælles er dog, at de demografiske udfordringer har stor betydning for hverdagslivet. Lukning af skoler, dagligvarebutikker, tomme huse og unge mennesker, der forlader byen, spiller alt sammen en stor rolle for de lokale og er en kilde til bekymring i deres hverdag.

Det har været meget forskelligt, hvorvidt og hvordan de frivillige har oplevet, at arkitekter, og partnerskabet har udvist en forståelse for deres særlige kontekst. Nogle frivillige har oplevet et godt og nært samarbejde med forståelse og nysgerrighed over for brugerne og den lokale kontekst. Andre har oplevet, hvad der beskrives som en stor fysisk og mental afstand til fondene og arkitekter. Denne oplevelse knytter sig i særlig grad til samarbejder, hvor arkitekter har været fysisk fraværende. Derimod beskriver de frivillige, at partnerskabet stod til rådighed og har været gode til at besøge mødestederne. Alligevel kan den store fysiske afstand opleves som en barriere for samarbejdet.

De frivillige værdsætter, at rådgivere udviser nysgerrighed for den lokale kontekst

De frivillige peger på, at det tydeligt kan mærkes, hvorvidt arkitekterne er vant til at arbejde i små lokalsamfund og til at samarbejde med frivillige.

Hvor nogle frivillige er blevet mødt med stor nysgerrighed på at forstå den lokale kontekst, har andre oplevet, at rådgiverne har anvendt deres faglighed på en måde, der overrumplede de frivillige. De steder, hvor rådgiverne har bidraget til et positivt samarbejde, har de søgt at forstå den lokale kontekst sammen med de frivillige ved at bruge de frivilliges input som kvalificerende for deres arbejde.

Grundigt analytisk forarbejde skaber det bedste udgangspunkt for samskabelse og stedsspecifik udvikling

Flere projekter har arbejdet med at kortlægge eksisterende faciliteter og tilbud i klyngen. De beskriver dette som et vigtigt grundlag for koordinering og for at skabe fælles retning for nye initiativer, samtidig med, at det mindsker risikoen for at etablere konkurrerende eller modsatrettede tiltag. Dette bidrager også til at skabe en fælles fortælling uden at udviske de enkelte landsbyers særpræg.

På tværs af projekterne understreges det, at det forarbejde, der er blevet lavet med at involvere brugergrupper og identificere behov, har en vigtig betydning for at forstå udgangspunktet, potentialer og udfordringer. Dette er et vigtigt redskab til at kvalificere og sikre relevans gennem hele processen. Udover at kvalificere selve projektet, kan det også klæde nye udefrakommende aktører på til at forstå den lokale kontekst.

Et blik udefra

De frivillige beskriver på tværs af projekterne, at når ikke-lokale aktører involveres i lokaludviklingen, kan det føles grænseoverskridende for borgerne, fordi sårbare emner berøres, og de foreslåede forandringer kan påvirke helt ned på et personligt plan. Dog erkender de frivillige også, at blikket udefra kan spotte helt nye potentialer og løfte området på en måde, som man ikke kan alene med frivillige kræfter. Om det opleves positivt afhænger dog i høj grad af, hvordan rådgiverne er gået til opgaven, som beskrevet i det foregående.

HVAD KAN MAN MED FORDEL GØRE FOR AT LYKKES:

Brug blikket udefra til at kvalificere mødestedsprojektet

Når partnerskabet, rådgivere og fonde involveres i det lokale projekt, kommer de både med erfaring og et værdifuldt udefrakommende blik. Brug det til at åbne nye perspektiver og sikre et realistisk og bygbart projekt.

Tydeliggør hvad der er særligt ved jeres lokalsamfund

Hvis partnerskabet, fonde og rådgiver skal forstå jeres vision og lokale kontekst, kan I med fordel arbejde med at kortlægge eksisterende fællesskaber og faciliteter, og på det grundlag sammen skabe en fælles fortælling om landsbyklyngens identitet.

Vælg en rådgiver med erfaring fra landdistrikterne

Vælg en udefrakommende og professionel rådgiver, men stil krav til at vedkommende har erfaring med at arbejde i mindre projekter udenfor de store byer og forstår jeres særlige lokale kontekst.

Foto: AART

“

Man skal forstå at forandring i et lille lokalsamfund er sårbart. Man skal arbejde med mentalitet.

Frivillig

Al forandring i små lokalsamfund er svær, fordi der er følelser i det.

Frivillig

Samarbejde med partnerskabet bag kampagnen Mødestedet

At opnå fondsstøtte kræver særlige kompetencer og en skarp idé

Blandt de interviewede italesættes det, at det kræver særlige kompetencer og en stor indsats fra de frivillige at søge støtte fra fonde. Undervejs i projekterne har arbejdet med fondsansøgninger været særligt krævende, når projekterne har skulle søge om "restfinansiering" til at dække resten af projektets økonomi, udover den støtte, som de har fået gennem kampagne Mødestedet fra LOA og Realdania.

De frivillige oplever det som at komme igennem et nåleøje, når de er kommet med i kampagnen Mødestedet, og det forudsætter, at projektet skiller sig tydeligt ud, er veldefineret og lever op til LOA og Realdanias krav om arkitektonisk kvalitet, inddragelse af lokalbefolkning og bæredygtighed. Processen med at søge kampagnen Mødestedet har tvunget de frivillige til at skærpe deres idé og formål, hvilket kan føre til stærkere og mere gennemarbejdede projekter, men det stiller også store krav til kompetencer i blandt de frivillige.

Dog opleves det også, at når der først er hul igennem til selve kampagnen Mødestedet og de medfølgende midler, så er det lettere at søge fondsstøtte andre steder. Det er dog alligevel kommet bag på de frivillige, hvor stort et arbejde det har været at opnå fuld finansiering af projektet.

Ekstern finansieringskilde retfærdiggør projektets kvalitet og økonomi

På tværs af projekterne betragtes Realdania og LOA som en form for tredje part i lokaludviklingen. De frivillige og kommunerne fremhæver, at der er en opfattelse af, at kampagnen Mødestedet er fordelagtig, fordi det lokale mødested derved ikke belaster eller konkurrerer med kommunens midler til andre kritiske områder. Selvom lokaludvikling altid rummer politiske dimensioner, opleves fondsfinansiering som en vej til bredere politisk og lokal opbakning – især i mindre lokalsamfund med begrænsede økonomiske rammer. De frivillige beskriver ligeledes, at det er en fordel, at de kan henvise til fonde som en tredje part, når forskellige lokale aktører sætter spørgsmålstejn til fx projekts prioritering af en høj kvalitet eller fremgangsmåden i processen. For kommunen er det ligeledes en fordel, fordi finansieringen gennem fonde legitimerer

høje ambitioner, så der kan leveres et mødestedsprojekt af høj kvalitet – uden at kommunen behøver at retfærdiggøre ressourceforbruget i lige så høj grad.

Partnerskabet stiller store krav til projektet

Både de frivillige og kommuner oplever, at partnerskabet bag kampagnen Mødestedet stiller høje krav, der kan være både motiverende og svære at imødekomme som frivillig og mindre kommune. De frivillige oplever, at projektet, ifølge partnerskabet, gerne skal være et forgangsprojekt med eksempelvis værdi. Denne ambition er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med de lokale værdier og behov. Særligt krav om afrapportering, bæredygtighed, materialevalg og inddragelse opleves som høje krav og er kommet bag på flere af de frivillige. Undervejs i projektet kan det være svært for de frivillige at se værdien af den indsats, der følger med for at opnå en særlig kvalitet i bygningen. I forlængelse heraf er der en oplevelse af, at fondene kommer med mange gode og kvalificerende ideer, som dog samtidig efterlader en stor arbejdsbyrde hos de frivillige. Når de frivillige overvældes af arbejdsbyrden og forpligtelsen, kan de gode og kvalificerende inputs opleves som en byrde frem for en hjælp fra partnerskabets side. Undervejs i processen oplever de frivillige altså, at samarbejdet med partnerskabet forlænger og besværliggør processen, men samtidig øger kvaliteten.

Landsbyklyngen mærker værdien af projektets kvalitet og fondsstemplet

Når mødestedet står færdigt, opleves det dog på tværs af projekterne, at den høje arkitektoniske kvalitet bliver værdsat og motiverer både lokale borgere og besøgende til at tage stedet i brug. Kvaliteten i æstetik, udformning, funktionalitet og materialer bliver set som et aktiv, der skaber en stærkere tilknytning og lyst til brug. Flere steder opleves det, at mødestedet tiltrækker udefrakommende og bidrager til en ny opmærksomhed omkring lokalsamfundet. De frivillige i realiserede projekter beskriver en stor stolthed i at have etableret et projekt af så høj kvalitet i deres lokalområde. De understreger, at kvalitet ikke kun er et æstetisk spørgsmål, men også har stor betydning for lokal stolthed, anvendelse og langvarigt ejerskab.

Både de frivillige og kommunerne oplever i forbindelse med ibrugtagning og brug, at den modstand, der lokalt har været over for fondenes (høje) krav, gradvist afløses af en forståelse for den langsigtede betydning af partnerskabets krav og høje ambitioner – eksempelvis i forhold til at lykkes med at lave et mødested, som bidrager til at tiltrække nye beboere, frivillige eller investeringer.

De frivillige har store forventninger til, hvad partnerskabet kan bidrage med i et mødestedsprojekt

Mødestedsprojekterne er medfinansieret af kommunerne og flere forskellige fonde udover midler fra kampagnen Mødestedet. Hvorvidt og hvordan de finansierende fonde støtter og involverer sig i projektet er meget forskelligt. Realdania og LOA har som partnerskab bag kampagnen Mødestedet spillet en særlig rolle for mødestedsprojekterne i og med, at de med deres finansiering har været indgangen til projektet og herudover har været samarbejdspartner på de enkelte mødestedsprojekter. Det er muligt, at denne særlige rolle bidrager til den tydelige uoverensstemmelse mellem, hvad partnerskabet ser som deres primære bidrag, og alt det som særligt de frivillige mener, at partnerskabet med fordel kunne tilbyde for at sikre en god proces og et godt resultat. På tværs af projekterne peger de frivillige på, at en højere grad af aktivering af partnerskabets viden og erfaring kunne have guidet og aflastet arbejdsbyrden for de frivillige – her nævnes bl.a., procesoverblik, hjælp til fondsansøgninger (til restfinansiering), driftsaftaler, forandringsledelse og ibrugtagning. Denne efterspørgsel skal ses i lyset af, at partnerskabet allerede har gennemført et forberedende oplæg, projektdage på tværs af mødestedsprojekterne, ligesom partnerskabet også har stillet Realdanias projektledeshåndbog til rådighed. De færreste frivillige nævner dog nogle af disse nedslag, når de er blevet spurgt om afgørende og vigtige aktiviteter undervejs i tilblivelsen af mødestedsprojekterne. Læringen heraf kan være, at mange af de input, som de frivillige får indledningsvist, når de endnu ikke har gjort sig nogle erfaringer med at etablere et fysisk mødested i eget lokalsamfund er svære at huske og dermed anvende og omsætte senere, når behovet opstår. En anden læring kan være, at det generelt er uklart for de frivillige og kommunerne, hvad partnerskabets rolle er og hvad de kan forvente, udover at partnerskabet støtter med midler, kvalificerer og stiller krav til projekterne.

HVAD KAN MAN MED FORDEL GØRE FOR AT LYKKES:

Afsæt ressourcer til at søge finansiering og lav en plan

Sørg for at afsætte tilstrækkelige frivillige ressourcer til at sikre projektets fulde finansiering og forbered jer på, at det tager tid og kan indebære afslag. Lav en plan for, hvor I vil søge finansiering. Er det mange mindre bevillinger eller få større bevillinger, I går efter at søge? Går I efter lokale eller nationale fonde? Afvej for og imod og søg evt. rådgivning hos en professionel fundraiser.

Forventningsafstem med fonde

Fonde er forskellige og agerer derfor forskelligt i de projekter, som de støtter. Sørg for at forventningsafstemme med hver enkelt fond, i forhold til hvad I kan forvente af dem undervejs (udover finansiering), og hvad I selv eller andre aktører i projektet (fx fra kommunen) skal levere.

Vær opmærksom på at krav omsættes til kvalitet i det færdige mødestedprojekt

Erfaringen fra opførte mødestedsprojekter er, at høje krav til kvalitet resulterer i et bedre mødested. Brug denne erfaring som argument undervejs, hvis kravene til kvalitet møder lokal kritik. Overvej at arrangere en studietur for interesserede borgere til andre mødesteder så I sammen kan gøre jer den erfaring.

Foto: Sehen

“

Fondene er en vidensbank, så det måtte de godt have sat mere i spil. De kunne godt have forklaret, hvad kan I forvente at møde i projektet.

Kommunal repræsentant

Mange kan bygge et flot hus, men succesen i projektet ligger jo i kombinationen af den arkitektoniske kvalitet og så det sociale liv, der udspiller sig på [mødestedet]. Det er de sociale visioner, der er det bærende fundament for projektet.

Kommunal repræsentant

Jo mere skør en idé er, jo mindre skal man bede lokalbefolkningen om penge, men i stedet bruge fondene.

Der er ikke sparet på noget, det er godt for byen og for landsbyklyngen.

Frivillig

Bilag 1

Metode og analytisk ramme

Metode og analytisk ramme

Procesevalueringen er primært baseret på ni kvalitative semistrukturerede interviews med frivillige fra hver af de ni mødestedsprojekter. Interviewene har været 2 timer og har bl.a. involveret to øvelser, hvor de frivillige på de enkelte projekter i fællesskab skulle lave et aktøroverblik samt en kortlægning af centrale nedslag (tidspunkter og aktiviteter), der har haft en særlig betydning i etableringen af deres lokale mødested.

Størstedelen af de gennemførte interviews har fundet sted på lokationen for mødestedet, enkelte har ikke. I størstedelen af interviewene har hovedparten af de frivillige i mødestedsprojektet deltaget i interviewet. I få interviews har mødestedsprojektet kun har været repræsenteret af 1 til 2 frivillige. For fem af projekterne gælder, at en repræsentant fra kommunen også har deltaget i interviewet eller blevet interviewet selvstændigt efterfølgende.

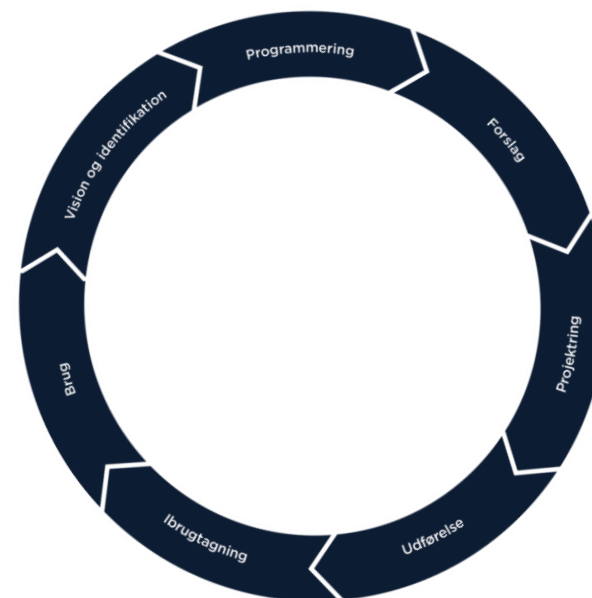
Alle ni mødestedsprojekter har befundet sig forskellige steder i processen. Nogle er ibrugtaget, andre er fortsat i proces og nogle realiseres ikke. Det har afspejlet sig tydeligt i dataindsamlingen, at de frivillige derfor også har befundet sig på forskellige stadier rent følelsesmæssigt. Der ses en tendens, hvor frivillige i nyligt realiserede mødesteder befinder sig på et lykkeligt højdepunkt ("honeymoon-fasen"), og tilbageblikket på processen er overvejende positivt.

På tværs af alle interviews har det været udfordrende for de interviewede at forholde sig retrospektivt til processen, som har forløbet over flere år og haft mange involverede. Som ekstern evaluator har vi ikke haft mulighed for at afprøve eller sikre rigtigheden i konkrete faktuelle udsagn eller oplevelser af og i processen med at etablere et mødested. I den empiriske analyse har vi udledt de mønstre og tendenser, der repræsenterer flest mødestedsprojekter samtidig med, at vi medtager indsigter om forhold, som vi vurderer har haft afgørende betydning for de frivilliges oplevelse og for selve etableringen af mødestedet. Også selvom indsigten kun repræsenterer få mødestedsprojekter.

AART har udført evalueringen som ekstern evaluator og har ikke været involveret i processen med at etablere selve mødestederne. Dog lavede AART en kvalitativ baselineanalyse tidligt i processen, hvor man kortlagde intentionerne (forandringsteorien) for de nye mødesteder. Denne undersøgelse fokuserede således primært på de ønskede effekter af mødestederne efter ibrugtagning.

Den analytiske ramme for evalueringen tager udgangspunkt i principperne for Social Commissioning, som anskuer byggeprocessen ud fra et cirkulært levetidsperspektiv, som illustreret i figur 1. I modsætning til den lineære tilgang til byggeri – hvor projektet bevæger sig fra idé til færdigt byggeri – anerkender det cirkulære perspektiv, at den sociale værdiskabelse udvikles og forankres gennem hele byggeriets levetid – fra vision til brug.

Særligt den tidlige visionsfase, ibrugtagning og den efterfølgende brug betragtes som centrale faser, hvor de sociale intentioner med byggeriet realiseres og videreudvikles i praksis. I denne evaluering er data indsamlet og analyseret med udgangspunkt i denne cirkulære forståelse. Evalueringens resultater præsenteres dog som tværgående temaer i form af centrale spørgsmål som frivillige (og andre) med fordel kan stille sig selv, inden de påbegynder etableringen af et lokalt mødested.

Figur 1: Byggeriets levetid.

Kilde: Kruse-Rasmussen, Mia (2024) *Social Commissioning - et cirkulært levetidsperspektiv*

Bilag 2

Samlet overblik over de ni mødestedsprojekter, som rapportens data og analyser er baseret på.
For hvert mødestedsprojekt præsenteres kortfattet projektfakta.

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

TIRSTRUPHALLEN

LANDSBYKLYNGE

Østdjurs

BELIGGENHED

Tirstrup, Syddjurs Kommune

STATUS

Ikke realiseret

ARKITEKT

Keingart

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektets formål var at optimere brugen af de eksisterende faciliteter I Tirstruphallen, som bruges af både lokale foreninger og særligt efterskolen ved siden af. Visionen var at skabe et tilgængeligt og relevant samlingspunkt for både organiserede og uformelle fællesskaber på tværs af målgrupper og interesser.

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

Foto: Sehen

DANMARKS FLOTTESTE BUSSKUR

LANDSBYKLYNGE

Den Gylde Banan

BELIGGENHED

Astrup, Ringkøbing-Skjern Kommune

PROJEKTPERIODE

2021-2024

STATUS

Opført

ARKITEKT

Spektrum

STØTTEBELØB

970.000 kr.

PROJEKTBESKRIVELSE

Projektet har til formål at gentænke det traditionelle buskur til et funktionelt og socialt samlingspunkt. Visionen med busskuret i Astrup er at understøtte landsbyfællesskabet ved at tilbyde opholds- og mødefaciliteter til alle klyngens borgere samt lokale institutioner.

PROCESEVALVERING

Mødestedet + en kampagne for landsbyklynger

Rendering: Spektrum

Rendering: Spektrum

AKTIVITETS- OG NATURHUS

LANDSBYKLYNGE

Søskovlandet

BELIGGENHED

Vrangeskov, Ringsted Kommune

STATUS

Ikke realiseret

ARKITEKT

Spektrum

PROJEKTBEKRIVELSE

Projektet, med at lave et aktivitets- og naturhus i Søskovlandet, havde til formål at udnytte naturområdets potentiale til bevægelse, læring og ophold. Naturen blev valgt som udgangspunktet for et fælles mødested, da den skaber et samlingspunkt for hele klyngen på tværs af interesser og bruger- og aldersgrupper.

VI MØDES I DET GRØNNE

LANDSBYKLYNGE

4-kløver-klyngen

BELIGGENHED

Klemensker, Rø, Aarsballe og Nyker, Bornholm

PROJEKTPERIODE

2021 - 2025

STATUS

Under udførelse

ARKITEKT

Matters

STØTTEBELØB

4,5 mio. kr.

PROJEKTBESKRIVELSE

Projektet har til formål at binde landsbyerne Nyker, Klemensker, Rø og Aarsballe sammen gennem naturen. Formålet er at skabe bedre adgang til det omkringliggende landskab for alle aldersgrupper samt styrke formidlingen med knudepunkter langs centrale veje og stier. Der etableres ni mødesteder med stedstilpassede funktioner, der understøtter friluftsliv, fællesskab og bæredygtighed.

Foto: Schen

KLYNGEHUSET

LANDSBYKLYNGE

Kronjylland

BELIGGENHED

Albæk, Randers Kommune

PROJEKTPERIODE

2021- 2024

STATUS

Opført

ARKITEKT

C.F. Møller Architects

STØTTEBELØB

4,5 mio. kr.

PROJEKTBESKRIVELSE

Projektet er etableret for at skabe et nyt samlingspunkt i naturen, der understøtter fællesskab og fritidsaktiviteter i landsbyklyngen.

Beliggende i Naturpark Randers Fjord tilbyder huset faciliteter som grejbank, udekøkken, opholdsrum og biodiversitetspark. Projektet bidrager til Randers Kommunes outdoorstrategi *Bevæg dig for livet* ved at fremme naturbaserede aktiviteter og formidling af områdets natur- og kulturværdier.

Foto: Michael Levin

FOLKETS FABRIK

LANDSBYKLYNGE

Midt i Norddjurs

BELIGGENHED

Stenvad Mosebrugsmuseum, Norddjurs Kommune

PROJEKTPERIODE

2022- 2026

STATUS

Under udvikling

ARKITEKT

Claus Pryds Arkitekter

PROJEKTBESKRIVELSE

Projektet skal omdanne Stenvad Mosebrugscenter til et kombineret lokalmuseum og mødested for fællesskab og kreative aktiviteter. Bygningen skal huse værksteder, fællesspisning og kulturelle arrangementer med det formål at styrke livet i landsbyklyngen Midt i Norddjurs.

FJORDKLYNGEHUSET

LANDSBYKLYNGE

Fjordklyngen

BELIGGENHED

Låstrup, Viborg Kommune. Kulturcenter Værestedet

PROJEKTPERIODE

2021- 2024

STATUS

Opført

ARKITEKT

Meissner + Sigh arkitekter

STØTTEBELØB

4,5 mio. kr.

PROJEKTBESKRIVELSE

Fjordklyngehuset er en omdannelse af en tidligere skole til et moderne mødested, der samler foreninger, kultur- og fritidsaktiviteter. Fleksible faciliteter skal styrke fællesskabet året rundt og fungere som udgangspunkt for udeaktiviteter i området.

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

Rendering: Norrøn

DET MARITIME HUS

LANDSBYKLYNGE

Midt i Norddjurs

BELIGGENHED

Bønnerup Havn, Norddjurs Kommune

STATUS

Ikke realiseret

ARKITEKT

Norrøn Arkitekter

PROJEKTBEKRIVELSE

Ideen om Det Maritime Hus udsprang af en aktiv forening med over 350 medlemmer, som benyttede de tidligere sejlklubs lokaler. Foreningen oplevede mangel på plads til udstyr og aktiviteter, og der opstod et ønske om at udvide formålet med stedet. Visionen var at skabe et åbent og inviterende mødested i de maritime omgivelser – ikke kun for sejlklubbens medlemmer, men også for andre med interesse for det maritime miljø eller blot et ønske om at opholde sig og mødes i området.

PROCESEVALUERING

Mødestedet – en kampagne for landsbyklynger

Foto: Michael Levin

MØDESTEDET ÅDALEN

LANDSBYKLYNGE

Liv i Ådalen

BELIGGENHED

Skørring, Syddjurs Kommune

PROJEKTPERIODE

2019-

STATUS

Under udvikling

ARKITEKT

Pluskontoret

PROJEKTBESKRIVELSE

Landsbyklyngen 'Liv i Ådalen' omfatter 16 landsbyer i Syddjurs Kommune og deler faciliteter som skole, børnehus og idrætsforening. For at styrke fællesskabet og skabe et samlingssted, ombygges eksisterende bygninger på Ådalens Skole og Ådalshallen, til et åbent møde- og aktivitetscenter for alle generationer.

